

DÍKY KOMU PADAJÍ POUTA

Převod materiálu

Hrubantová Dagmar, upravila Marta Sedláčková

Pořadí v lekci

19

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBÝHU:

Osvobození:

Stalo se vám, že jste byli (třeba omylem) někde zadrženi (v králíkárně, v kůlně, ve sklepě, v tlocvičně, ve výtahu...)? Jak jste se cítili, když vás někdo osvobodil?

(Pro starší děti:) Jak může být člověk ještě jiným způsobem v zajetí, spoután? (Závislosti, zotročení, dluhy, šikana atd.)

Teofilovská motivace:

T: To je krásné, Lukáši, co povídáš o křesťanství, jak se šířilo. Nádhera, šlo to jedna báseň! Přijde mi to o tolik snazší než dnes! Lidé byli přeci jen trochu jiní. Nikam nespěchali; poslouchali, když jim Pavel začal vyprávět, přemýšleli o tom, co říkal...

L: Nemyslím. I v Pavlově době byli lidé, kteří přemýšleli hlavně o penězích, a bylo jim jedno, jak se k nim dostanou; i v Pavlově době se lidé nechali rychle ukřivčit; ani v Pavlově době nefungovala spravedlnost zrovna nejlépe. Ale živý Bůh je vždy s těmi, kdo v něho věří. Však poslouchej.

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

Celá kapitola vypráví o **přijetí** (Lydie a její dům – zárodek sboru ve Filipis, první křesťané v Evropě) a **nepřijetí evangelia**. Evangelium se střetává s rozdílnými duchovními svými, dochází ke **konfrontaci**. Není to však konec cesty evangelia, evangelium si razí cestu dál, dokonce i ve vězení.

Ke konfrontaci dochází jakoby mimochodem, když se k apoštolům připojí **mladá otrokyně** (v.18), která za nimi několik dní chodí a volá. Její majitelé ji využívali pro její všestekné schopnosti a mohl z ní díky tomu veliké přínosy (touha po nadpřirozenou se dá dobře zpeněžit!). Její volání připomíná volání nečistých duchů z evangelií (kdy oni vlastně zjevují pravdu, když při setkání s Ježíšem jako první poznávají, s kým mají tu věc).

Dívka je otrokyní, je rukojmím svých pánů, problém však je ještě hlouběji - je ovládána zlými silami, biblickou řečí „je posedlá“, tzn. není „sama svá“. Je zotročená a spoutaná ve více významech. Z její nesvobody dobře těží jiní. Zde tedy dochází ke konfrontaci evangelia s úpadkovou náboženskostí, touhou po zázracích, o které nakonec ani nejde, kde jde nemilosrdně o ekonomický zisk.

Pavel proto vymýtá zlou sílu (provádí exorcismus): „Ve jménu Ježíše Krista ti přikazuji, abys z ní vyšel“. **Exorcismus není žarování** se zbožnými slovy: exorcismus znamená postavit se želem a říci pevně **ne zlu**. Dívku opustila její nadpřirozená schopnost a její páni přešli o přímý. Dívka je opět žlovka, ne víc na vydávání peněz – je osvobozena (přestože fakticky je stále otrokyní).

Konfrontace není bez následků – zvláště pokud se to dotýká peněz. Nám lidem často záleží na vlastních penězích a moci víc, než na osvobození druhého žlovka. Zde se páni postaví proti apoštolům, vlečou je před soudce a vyvolávají nenávistné nálady, takže se nakonec přidá celý dav. Je s nimi jednáno jako s nebezpečnými jedinci, kteří ohrožují společnost.

Oddíl o Pavlovi a Silasovi ve vězení (v.25-34 Pavel a Silas jsou vlastně ve vazbě, čekají na soud, přesto je s nimi krutě zacházeno) je stylizován jako **legenda** a ukazuje tak pomocí příběhu na přítomnou Ježíšovu moc – ten, kdo skutečně vysvobozuje a zbavuje pout je jediný Bůh. Druhý den je pustili představitelé města s omluvou proto, že byli římský občané – ale ten, kdo je přivodcem vysvobození, je Ježíš Kristus. **Cíl legendy** není tedy vyprávět o zázračném vysvobození (cílem není sám zázrak), ale ukázat, že evangelium osvobozuje a překonává překážky, daleko víc, než si dokážeme představit (cílem je osvobození ke společenství víry).

Evangelium proměňuje pohled i situaci: ve skutečnosti chudáky nejsou vězňové Pavel a Silas s nohama v kládách, ale žalářík, který je sice vnější svobodný a má nad nimi moc, ale žije ve skutečnosti pod hrozným strachem a jeho život může každou chvíli úplně ztratit smysl (viz chystaná sebevražda). Apoštolové mu ukazují cestu k víře, padají i jeho pouta strachu a obav. Nejprve ze všeho ho využívají, pak je pokřtí spolu s ostatními v jeho domácnosti, celé to ústí do společenství (starost o apoštoly, stolování). Je to opět **obraz církve, společenství víry** – víra není opium, zbavení se starostí (nějaké mysteriální „padání pout“ a závazky – jak se tehdy dalo v různých kultech – a je lákavé i dnes), ale naopak se projevuje starostí o druhého žlovka (viz péče apoštolů o žaláříka, následně pohostinnost žaláříkova).

3. FORMULACE TÉMATU

Díky Ježíši Kristu padají nejhrůznější pouta, lidé jsou osvobozováni. Osvobozena je posedlá dívka, Pavel a Silas ze žaláře, i žalářík od strachu a obav.

4. VYKLADAČSKÁ A KATECHETICKÁ ÚSKALÍ

Pokud je vaším tématem „osvobození z pout“, nemusíte se věnovat vysvětlování toho, jak fungovalo předpovídání budoucnosti u posedlé dívky – zděrazněte její bezmoc a to, jak byla využívána (co vlastně dělala, je poměrně nepodstatné). Pokud jsou ve vašem okolí lidé, kteří se věnují nějaké podobné činnosti (povíry, předpovědi, karty, horoskopy apod.) a vy řešíte nevhodnost tohoto jednání, dejte pozor, abyste brojením proti těmto pověrám z nich neudělali hlavní bod programu na úkor Božího jednání.

Ve výkladu bychom neměli upřít na vnějších projevech osvobození Pavla a Silase z vězení (zemřetesení), jde však o to, abychom na druhou stranu nezmenšovali Kristovu moc – osvobození z pout je víc opravdu zázračná – viz následné společné stolování se žaláříkem.

V příběhu se objevují tyto dva momenty, se kterými se „nesetkáváme denně“ (minimálně ne takto popsanými) – vymítání zla a zázračné osvobození z vězení. Je důležité, abyste se právě nad těmito momenty (třeba s pomocí výkladových poznámek) zamysleli a pro sebe si (nejlépe vlastními slovy) formulovali, jak to vnímáte a vidíte – i ve vlastním životě víry. Je dobré být takto připraven na důtské otázky – biblický text je především svědectví, když pak narazíme na pro nás obtížné místo, je vhodnější přednést svědectví z vlastního života (byť by příklad pokulhával!), než se zamotat do historicko-kritického výkladu. (Lepší je říct: „Víš, pro mě je vždycky důležité abych se postavila zlu...“ než obecné „Tenkrát tomu oni věřili tak a tak, a proto...“)

Výklad pro předškolní děti zjednodušte, příběh „osekejte“, důvod věznění apoštolů se vejde do věty „lidem ve městě se Pavlovo a Silasovo kázání nelíbilo a zavřeli je do vězení“. Středobod vyprávění udělejte z chvíle, kdy Pavel se Silasem ve vězení zpívají a modlí se. Peripetie propouštění také vynechejte – ne však společné jídlo se žalářníkem (viz dále výklad pro předškolní děti).

5. OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) osnova pro **mladší** a **střední** školní věk:

I. Apoštolé a věštkyně

II. Tvrdý odpor jejich pánů a odmítnutí společnosti

III. Apoštolé ve vězení – síla modlitby a písně

IV. Církev kolem domu žalářníka

V. Díky komu padají pouta?

b) osnova pro **starší** školní věk:

I. V Evropě vzniká ve Filipis církev v domě paní Lydie

II. Srážka apoštolů s těmi, kdo druhé spoutávali a chtěli na nich vydělavat

III. Věznění

IV. Co je vysvobození

V. Evangelium rozbíjí pouta, otvírá zamčené dveře, přemáhá bariéry

VI. Apoštolé odchází, evangelium zůstává a dál působí

6. METODICKÉ POKYNY K PRACOVNÍMU LISTU ZDEŇKA ŠORMA

(popis pod pracovním listem)

7. LITURGICKÝ RÁMEC

VSTUPNÍ VERŠ:

Ž 42,9 (kral.) Věřím však, že mi udělí ve dne Hospodin milosrdenství svého, a v noci písnička jeho se mnou, a modlitba má k Bohu života mého.

LITURGICKÉ ČTENÍ: Sk 16,16-18

PÍSNĚ:

Jdou, stále jdou se zprávou (S 115); Pane, dnešek je den chvály (EZ 442); Přímlovný zpěv (BTS 44); Kde, Pane, jsi? (S 143); Vítr se ztiší (S 374); Noc ke konci se kloní (EZ 277); Vítázi k počtu zpívejme (S 373, D 667), Moc přetivná (D 697); V tobě je radost (D 649); Z tvé ruky (D 636); Neskládejte v mocných naději (D 632, S 215); V nebi je trůn (S 360); Jděte dál (S 114); Kéž bychom to uměli (D 610).

8. VYPRÁVNÍ A NÁPADY PRO PŘEDŠKOLNÍ VĚK

Rychlý úvod: Pavel a Silas ve městě Filipis kážou o Ježíši. Některým lidem se to nelíbí, lidi poslouchají Pavla a Silase a ne je. Co uděláme – šup s nimi do vězení.

První zastavení: Vězení – co je to? Jak to vypadá? Smí se chodit ven? Smí tam návštěvy? Byli jste někdy (jako) ve vězení? Jaké to bylo? (Viz motivace.) Atp.

Druhé zastavení: Poukažte na to, že Pavel a Silas byli za mřížemi a dokonce byli spoutaní, pomalu se nemohli ani hnout. Co se dá dělat, když se nemůžete pohnout? (Už jste se nemohli někdy pohnout? Těeba jste měli zlomenou nohu, atd.) – Můžete si s dětmi ukazovat na části těla – nohy, s těmi nemohli dělat nic, břícho – hladové, záda – zbitá, ruce – tady už něco možná dělat mohli – co se dá dělat s rukama? Oči? Uši? Pusa? – Doveďte děti k tomu, že se i se svázanými nohama ve vězení dá zpívat. – Jakou písničku byste si zazpívali ve vězení?

Třetí zastavení: Zpívejte píseň – modlitbu (viz např. navržené písně).

Čtvrté zastavení: Běh jim na jejich modlitbu odpověděl, pouta jim spadla, dveře se otevřely, ale Pavel se Silasem neutekli. (Podle vysvětlení dětí můžete zařadit i žaláčníkům strach, že vězni uprchnou a jeho obrácení (změnu smýšlení), když zjistil, že vězni neutekli, ale mají starost o jeho život.)

Páté zastavení: Společná hostina se žaláčníkem – společně s dětmi pojezte malé občerstvení.

9. VYPRÁVĚNÍ PRO STŘEDNÍ ŠKOLNÍ VĚK

I. CÍRKEV V DOMU PANÍ LYDIE

Paní Lydie Pavlovi a jeho spolupracovníkům otevřela svůj dům, a právě u ní začal vznikat první křesťanský sbor. První ve Filipis a první v celé Evropě. Pavel, Silas i Timotheus kázali, zvěštovali Boží Slovo a za nimi přicházeli další a další lidé.

V sobotu pak všichni chodili do modlitebny, do synagogy. Nechtěli se oddělovat od židů, stejně jako oni věřili v jednoho jediného Boha, a toho mohli v synagoze chválit společně s nimi. Když byli lidé ochotni naslouchat, vyprávěl Pavel a ostatní o tom, co už se v Ježíši Kristu splnilo, a tak denně zvěštovali evangelium.

II. DÍVKA S VŠTECKÝM DUCHEM

Ve městě žila také dívka, která dokázala lidem odpovídat budoucnost. Nebyla to její přirozená schopnost, nebylo to z ní. Nebyla „sama svá“, ovládalo ji něco cizího, nedobrého. Byla posedlá tím všteckým duchem. Věděla mnoho věcí, které ostatní nevěděli. Uměla říci, co přijde, a na to jsou lidé vždycky zvědaví. Tak zvědaví, že byli ochotni i zaplatit. Dívka byla otrokyní a jejím pánům tenhle její stav přinášel nemalé peníze. Vydělávat se dá opravdu na všemkoli.

Byla to také ona, která pravidelně každou sobotu doprovázela Pavla, Silase a Timothea do synagogy. Chodila za nimi a říkala, že právě oni jsou ti služebníci Boha nejvyššího a že zvěstují cestu ke spáse. Ano, i tohle věděla, ale neměla to ze sebe, to její pokřikování nebylo svědectvím víry, ale kvůli zla, kterým byla ovládána, a o takovou reklamu Pavel a jeho spolupracovníci nestáli.

Jednu sobotu se Pavel rozhodl té dívce pomoci, uzdravit ji z moci zla. Obrátil se k ní a oslovil zlého ducha, který ji ovládal: „Ve jménu Ježíše Krista ti prikazuji, abys nechal do dříve na pokoji!“ Řekl to stejně, jako když Pán Ježíš uzdravoval posedlé. A ten zlý duch skutečně byl pryč a ta dívka už pak nebyla nikým a ničím spoutaná ani ovládaná. Po dlouhé době byla zase „sama svá“. Díky Boží pomoci spadla pouta, která ji svazovala. Pouta, která držela její myšlenky, byla pryč. Během, ke kterému se Pavel modlil, jí dal svobodu.

III. VĚZENÍ

Uzdravená otrokyní přestala odpovídat budoucnost, už nepřinášela žádný zisk svým pánům, a ti se na Pavla a jeho spolupracovníky velice rozzlobili. Navedli proti nim celé město. Lidé si snadno o někom nechají namluvit, že je jejich nepřítel. Zvláště když je v něčem jiný. To se povedlo i ve Filipis. Když jde o peníze, o zisk, dovedou být lidé hodní nevybíraví; bylo to tehdy a zůstalo to do dneška. Během chvíle stálo proti Pavlovi a Silasovi spousta lidí. Téměř všichni se vzbouřili, že Pavla a Silase už ve městě nechťjí.

Oba tedy byli zatčeni, zbíováni a vsazeni do nejhlubšího vězení s nohama v kládě, aby nemohli utéci. Žalářník, který je hlídal, dostal o nich ty nejprísnejší rozkazy.

IV. VYSSVOBOZENÍ

Přesto všechno si Pavel se Silasem ve vězení nijak nezoufali. Modlili se, oslavovali Boha, zpívali si. Od lidí ve vězení, kteří byli právě zbíováni a kteří se navíc nemohou ani pohnout, by šlo k němu takového ne?

ekal, a p?eci! Pavel se Silasem prožili n?co, co jim dávalo svobodu i s t?ma nohama v klád?. V??ili, že Pán B?h je s nimi, prožívali jeho blízkost i v tom hlubokém v?zení. Nohy jim sice spoutat žalá?ník mohl, ale nemohl jim spoutat myšlenky, a tak ty si svobodn? poletovaly celou v modlitbách a v písni?ích. To je také vysvobození. Spoutaného ducha dívky, která nebyla sama svá, B?h osvobodil. Myšlenky Pavla a Silase svobodné byly, byly svobodné ve ví?e v Boha, ve ví?e, že ani v tom v?zení nejsou sami. Jednoduše se spoutat nedaly.

V. EVANGELIUM ROZBÍJÍ POUTA A OTVÍRÁ DVE?E

A pak se, jak ?teme v Bibli, stalo n?co ne?ekaného. Práv? b?hem toho zpívání se otev?ela i ta skute?ná pouta, a nejen Pavlovi a Silasovi, ale i všem v?z??m. A otev?ely se i všechny dve?e, zam?ené na mnoho západ?. Jako by ta Boží svoboda v celé své síle a kráse vešla i do toho v?zení. V?zení, které je otev?ené a kde nejsou žádná pouta, to už není v?zení. Takhle dokáže v?ci zm?nit B?h, a to i tam, nebo práv? tam, kde nám už docházejí síly.

Když to vše uvid?l žalá?ník, napadla ho jediná v?c: všichni utekli! A co bude s žalá?níkem, kterému ute?ou v?z?ové? Na to byly ty nejp?ísňjší tresty. To si rad?ji sám vezme život. Neš?astný velitel v?znice už sahal po me?i, aby se sám zabil. Když Pavel spat?il, k ?emu se chystá, hlasit? zvolal: „Ned?lej to, jsme tu všichni!“

Pavlovo zavolání a ujišt?ní, že nikdo neutekl, vrací jej zp?t. Ale co je to za lidi, kte?í se takto chovají? A ze žalá?níka se stává hostitel a pe?ovatel, poslucha? a žák... Ošet?il Pavla a Silase, pozval je ke stolu, poslouchal jejich vypráv?ní o Ježíšovi a nechal se pak i s celou svou rodinou pok?tít. Byla to noc, která dala svobodu i žalá?níkovi. Nakonec i on – který až dosud slep? poslouchal rozkazy nad?ízených – s vírou v Krista našel novou cestu, svobodnou cestu evangelia.

VI. DÍKY KOMU PADAJÍ POUTA?

Druhý den byli Pavel a Silas propušt?ni, odcházejí z v?zení a potom i z m?sta. Neutíkají, neodcházejí tajn?, jsou ?ádn? propušt?ni. Ve Filipis za nimi z?stává dobrá zpráva, evangelium, které p?ineslo svobodu, které sundalo pouta mnoha spoutaným. Díky této radostné zpráv? o Boží blízkosti mohlo ve Filipis n?kolik lidí za?ít žít docela nový život.

MODLITBA

Pane Bože, jsme sešň?rovaní strachem, zlobou, závistí... Je tolik pout, která nás tla?í, a ?asto nevíme, jak z nich ven. Pavel se Silasem ve v?zení zpívali. Prosíme, dej, a? to také dovedeme: zpívat, modlit se, d?kovat a prosit, aby i všechna ta naše pouta a šň?rování mohla povolít, vždy? ty jsi ten, kdo p?ináší svobodu a volnost. Amen.

10. NÁM?TY K ROZHOVORU

Už se vám stalo, že jste hájili nějaký názor, o kterém jste byli přesvědčeni, že je správný a tvrdě jste narazili? A když je protivník mocnější a jde na to silou, znamená to, že vyhrál?

Opravdu už nejsou dneska otroci? Co třeba děti, které musí v některých zemích tvrdě pracovat? Anebo děti, které jsou donuceny krást? Nebo pomáhají obstarávat drogy? Kdy se může v běžném životě stát člověk zajatcem – rukojmím (dluhy, přijetím úplatku...)?

Znáte někoho, kdo byl nespravedlivě vězněn? Víte, co je to amnestie?

Může se dostat člověk do podobné situace, že by už (podobně jako ten žaláčník) si chtěl vzít život?

Co člověku dává modlitba a písnička? Je nějaký rozdíl, když se modlíme sami nebo ve shromáždění?

Má smysl mluvit o víře se svou rodinou, i když zatím nic neví o Ježíši Kristu – nemám si říci, že je jedno, co si kdo myslí?

11. A JEŠTĚ SE OHLÉDNĚTE...

Nezapomeňte se zamyslet nad tím, co ve vašem životě znamená „řict zlu rozhodně NE!“ a kde se ve vašem životě „otevírají/otevírala pouta“.

Zohlednili jste v plánu hodiny oslavu – takovou jaká nastala v žaláčníkově domě? (Drobné pohoštění, radost vyjádřená zpěvem...)

Odkaz na pracovní list

[19 Díky komu padají pouta](#)

[13 Pavel a Sílás ve vězení](#)

Odkaz na píseň

[Jdou, stále jdou se zprávou \(SV115\)](#)

[Pane, dnešek je den chvály](#)

[Přímlový zpěv \(BTS44\)](#)

[Kde, Pane, jsi \(SV143\)](#)

[Vítr se ztiší, přestane bouřit moře](#)

[Noc ke konci se kloní a blízko je svít dne \(kánón\)](#)

[Vítež k počtu zpívejme, velebme jej hned zrána](#)

[Moc předivná \(EZ697\)](#)

[V tobě je radost \(EZ649\)](#)

[Z tvé ruky, Pane můj, co dáváš, chci vzít](#)

[Neskládejte v mocných naději \(EZ632\)](#)

[V nebi je trůn \(SV360\)](#)

[Jďte dál \(SV114\)](#)

[Kéž bychom to uměli \(EZ610\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Skutky](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 16,16–34](#)